

Atopisch eczeem

(constitutioneel eczeem)

Wat is atopisch eczeem?

Atopisch eczeem, ook wel constitutioneel eczeem genoemd, is een veel voorkomende huidaandoening die behoort tot het atopiesyndroom. Hierbij ontstaan ontstekingsreacties in het lichaam als gevolg van een aanleg om overgevoelig te reageren op stoffen of prikkels uit de omgeving. Deze ontstekingsreacties kunnen zich uiten in de huid (atopisch eczeem), in de slijmvliezen van de neus en ogen (hooikoorts) en in de luchtwegen (astma). Deze erfelijke aanleg kan in principe op iedere leeftijd voor tot uiting komen.

Hoe ontstaat atopisch eczeem?

De precieze oorzaak van atopisch eczeem is onbekend. Verondersteld wordt dat het eczeem ontstaat door een samenspel van diverse factoren. In de eerste plaats is er een erfelijke aanleg. Daarnaast is er de invloed van allergische en niet-allergische factoren uit de omgeving. Deze factoren kunnen zowel van buitenaf op de huid inwerken als van binnenuit de huid beïnvloeden.

Van de niet-allergische factoren zijn onder andere van belang water, zeep, droge lucht, warmte, transpiratie en wollen kleding. Ook infecties door bacteriën en virussen kunnen het eczeem doen verergeren. Stress, zowel lichamelijk als psychisch, kan het eczeem verergeren.

Een allergie voor voedingsmiddelen of voor stoffen die worden ingeademd (inhalatieallergenen) kan mogelijk een rol spelen in het beloop van atopisch eczeem. Een oorzakelijk verband tussen voedselallergieën en het ontstaan van atopisch eczeem is meestal niet aantoonbaar. Voorbeelden van voedingsmiddelen die allergieën kunnen veroorzaken zijn koemelk, kippenei, pinda's en noten. Voorbeelden van inhalatieallergenen zijn huisstofmijt, huidschilfers van dieren en pollen van grassen en bomen.

Wat zijn de verschijnselen?

De verschijnselen van atopisch eczeem zijn roodheid en schilfering van de huid en het voorkomen van kleine bultjes en soms vochtblaasjes. Daarnaast kan vochtafscheiding optreden. Omdat eczeem jeuk veroorzaakt, zijn vaak 'krabeffecten' aanwezig. Door het wrijven en krabben wordt het eczeem mede in stand gehouden. Als het eczeem langere tijd bestaat treedt verruwing van de huid op.

Atopisch eczeem ontstaat meestal in de eerste 6 levensmaanden. Het beloop is erg wisselend, met betere en slechtere perioden. Het eczeem kan gedurende een betrekkelijk korte tijd aanwezig zijn, maar ook chronisch blijven bestaan. Bij sommige mensen verdwijnt het om vervolgens veel later weer terug te keren.

Bij een baby wordt atopisch eczeem 'dauwworm' genoemd. Dauwworm bevindt zich voornamelijk in het gelaat, achter de oren en op de behaarde hoofdhaar, romp, armen en benen. Op de peuterleeftijd

bevindt het eczeem zich vooral in de elleboogholten en knieholten en op de polsen en enkels. Ook in de hals en de nek kan het eczeem voorkomen. Na het 10e jaar zijn de afwijkingen voornamelijk aanwezig op de handen en voeten en op de buigzijde van de ellebogen en knieën. Ook rond de ogen kan het eczeem voorkomen.

De niet-aangedane huid van iemand met atopisch eczeem is erg droog en schilferend. De droge huid is gauw geïrriteerd en jeukt snel bij transpireren en het dragen van wol. Door veelvuldig wassen met zeep wordt de huid nog droger en nemen de klachten toe. De huid van mensen met atopisch eczeem is extra gevoelig voor infecties. Er kunnen regelmatig infecties door bacteriën optreden. Ook waterwratten komen veel voor bij kinderen met atopisch eczeem.

Hoe wordt de diagnose gesteld?

De diagnose wordt gesteld op grond van de aanwezige huidafwijkingen. Bovendien kan informatie over het voorkomen van eczeem, hooikoorts, astma of allergieën in de familie behulpzaam zijn bij het stellen van de diagnose. Eventueel kan allergieonderzoek plaatsvinden door middel van huidtesten en/of bloedonderzoek. Bij het vermoeden van een infectie kan een kweek worden afgenomen met behulp van een wattenstokje.

Wat is de behandeling?

Atopisch eczeem is een huidziekte waarbij vele factoren een rol spelen. Er kunnen spontane verbeteringen en verergeringen optreden. Het is niet mogelijk atopisch eczeem met geneesmiddelen te genezen. De behandeling is gericht op het onderdrukken van de verschijnselen, waardoor de klachten afnemen.

Uitwendige behandeling

In verband met de droge huid is het bij atopisch eczeem van groot belang dat het vochtgehalte van de hoornlaag wordt verbeterd door het aanbrengen van vette zalf of crème. Minimaal 2x per dag moet het gehele lichaam worden ingesmeerd. Het eczeem wordt meestal behandeld met een corticosteroid bevattende zalf of crème. Corticosteroiden zijn afgeleid van het natuurlijke hormoon cortisol. Deze preparaten bestaan in verschillende sterkten. Bestaat er een gering of matig ernstig eczeem, dan is het gebruik van een zwakwerkend corticosteroid meestal voldoende. Als het eczeem ernstiger is, worden sterker werkende corticosteroiden gebruikt, soms in combinatie met teerproducten. Zodra het eczeem rustiger is geworden, kan het gebruik minder vaak plaatsvinden of kan de sterkte van het corticosteroid worden verlaagd. Recent zijn tacrolimus en pimecrolimus op de markt gekomen. Deze geneesmiddelen zijn goed werkzaam tegen eczeem (te vergelijken met corticosteroiden van klasse 2) en bevatten geen corticosteroiden. In geval van ernstig eczeem kan lichttherapie worden voorgeschreven. Deze behandeling is niet geschikt voor kleine kinderen.

Bij infecties met bacteriën of schimmels kan een antibacterieel of antischimmel middel aan de behandeling worden toegevoegd.

Inwendige behandeling

Voor de behandeling van jeuk zijn veel soorten anti-jeuktabletten of drankjes, die tot de groep van antihistaminica behoren, beschikbaar. Sommige van deze geneesmiddelen kunnen slaperigheid veroorzaken. Indien het eczeem ernstiger vormen aanneemt, kan worden overgaan tot het tijdelijk voorschrijven van corticosteroid-tabletten of ciclosporine. Indien het eczeem geïnfecteerd raakt met bacteriën, kan een antibioticum-kuur noodzakelijk zijn.

Wat kunt u zelf nog doen?

Een droge huid is een belangrijk kenmerk van atopisch eczeem. Door douchen en baden worden de natuurlijke huidvetten afgewassen, waardoor de droogte toeneemt. Geadviseerd wordt niet vaak te douchen (maximaal 2x per week), niet te lang, niet te heet en het liefst zonder zeep. Wél is het verstandig badolie te gebruiken.

Tegen zwemmen bestaat geen bezwaar, maar de hoge chloorconcentratie van het zwemwater kan de huid wel nadelig beïnvloeden. Na het zwemmen doet men er goed aan te douchen en zich met een vette crème in te smeren. Een vakantie aan zee doet soms wonderen. De combinatie van zon, zee, een onbedekte huid en rust kan een gunstig effect hebben.

Wollen kleding veroorzaakt snel jeuk en kan daarom beter worden vermeden. Ook bij het dragen van afsluitende nylonkleding kan jeuk ontstaan. Katoen wordt meestal goed verdragen.

Het stuk krabben van de huid vindt vooral 's nachts plaats. Dit kan worden beperkt door de nagels goed kort te houden en eventueel verbandhandschoenen te dragen.

Jeuk ontstaat niet alleen in bovengenoemde omstandigheden, maar soms ook als gevolg van allergische reacties. Het is van groot belang dat stoffen die allergische reacties veroorzaken zoveel mogelijk worden vermeden.

Bij een relevante voedselallergie is het gewenst dat er een diëtiste wordt ingeschakeld.

Stressfactoren kunnen het eczeem nadelig beïnvloeden. Ergernis en emotionele gebeurtenissen zijn belangrijke factoren. Het is verstandig hulp te vragen indien er psychische problemen zijn. In sommige gevallen is de hulp van een psycholoog of medisch maatschappelijk werker aan te bevelen.

Wat zijn de vooruitzichten?

Atopisch eczeem kan sterk variëren in het beloop. Bij veel kinderen verdwijnt het eczeem na het tweede jaar, bij anderen zal de intensiteit afnemen in de basisschool periode. Soms is het eczeem jarenlang verdwenen om (tijdelijk) weer op te spelen op jongvolwassen leeftijd. Ook kan het eczeem blijven bestaan tot op volwassen leeftijd.

© Deze tekst is gebaseerd op goedgekeurd voorlichtingsmateriaal van de NVDV

Meer lezen over dermatologie in Amphia?

[Ga naar afdeling Dermatologie](https://www.amphia.nl/afdelingen/dermatologie) (<https://www.amphia.nl/afdelingen/dermatologie>)